

С Т А Н О В И Щ Е

от

Доц. д.пс.н. Иван Стоянов Александров,
Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

По отношение заповед на Ректора ВСУ „Черноризец Храбър” № 96 от 06.02.2018 г. за включване в Научно жури за защита на дисертационен труд на **Али Шалаби** по професионално направление 3.2 „Психология“, докторска програма „Социална, организационна и консултативна психология“ с тема на дисертационен труд **“Психологически детерминанти на психосоциалното функциониране при пациенти със сърдечна катетеризация и възможности за интервенция”**.

1. Актуалност

Големия като обем и съдържание научен проблем свързан с подобряване качеството на живот, и цялостното психично функциониране при хронично болни винаги ще бъде изключително значим в сферата на медицинската психология, психология на здравето и клиничната психология. Изследванията в тази област на научната проблематика са все повече, и все повече преминават от теоретичен - към характер свързан с приложение на модели за практико-приложна помощ и грижа за болните. Повечето такива изследвания се провеждат от специалисти, пряко участващи в процесите свързани с оказването на психологична помощ и подобряване качеството на живот на болните. Този факт допринася за много доброто определяне на конкретните насоки за изследване и специфичната проблематика свързана със самото хронично заболяване.

Разкриването на конкретната проблематика от Али Шалаби свързана с проучването на възприемането и преживяванията на собствената болест, степента на сътрудничество в процеса на лечение в зависимост от диагнозата, проблемите с изпитваната болка и психосоциалното функциониране при пациенти подложени на сърдечна катетеризация, показва много добро познаване на специфичните проблеми свързани с оказването на грижи за такива болни. Това е съществен положителен момент на дисертационният труд.

Най-силния аргумент свързан с актуалността на темата е нуждата от специализирани грижи за такъв тип болни. Всяка разработка или модел за оказване на психологична помощ винаги ще бъде актуален, защото служи за решаването на конкретни практически проблеми.

2. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в обем от 149 страници, структуриран в увод, литературен обзор, получени данни, описателна статистика, статистически заключения, обсъждане, препоръки, заключение с изводи и резюме. Текстът съдържа 27 таблици, 19 фигури и 5 приложения. Библиографската справка обхваща 191 източника, от които 7 на руски език, а останалите на английски език.

В литературния обзор се прави преглед на развитието на изследванията посветени на синдрома на бавния коронарен поток (SCF).

Съществуват множество доказателства, че пациентите с бавен коронарен поток страдат от периодични пристъпи на стенокардия. Независимо от ниското ниво на смъртност и сравнително малкия риск за живота, такива пациенти имат чести оплаквания от гръдна болка, разстройства на съня, психически стрес, тревожност и обща дисфункция. Всички тези преживявания водят до трайно понижаване на личностното и социално функциониране на болните.

Теоретичната част на дисертационния труд е разработена с много добро разбиране на проблематиката. Авторът показва способност за критична оценка на съществуващите обяснителни модели и намирането на посока за изясняване на специфичните преживявания и функциониране на болните.

Авторът представя аргументирано постановката на емпиричното изследване, като са определени цел, задачи, хипотези, процедура, извадка и методи за изследването. Крайната цел на изследването, както е заявена е създаване на ръководство за пациенти с бавен коронарен поток въз основа на получените данни от настоящото проучване и статистическите изводи. Ръководството следва да помогне на тези пациенти за субективното възприемане на болестта, за спазването на лечението и за предотвратяване на многократните хоспитализации, страдания и отсъствия от работа.

Формулирани са 11 хипотези, като същите са логични, емпирично са проверими и се отнасят до постигане на целта на изследването. Коректно са описани ограниченията на изследването.

В изследването са използвани адекватни методики позволяващи събирането на търсения фактологичен материал.

В четвъртата част се представят резултатите от емпиричното изследване, а в петата – тяхното обсъждане. Емпиричната информация е обработена със статистически пакет SPSS. Използвани са адекватни на скалираните величини статистически анализи. Резултатите са представени в графичен и табличен вид.

В петата част на дисертационния труд са представени анализи и обсъждане на получените данни.

В шестата част коректно са изведени препоръки за бъдещи изследвания. Фокусът е върху приложните аспекти от изследването. Важен потенциал докторантът намира в това - медицинският персонал да изучава основните модели на субективното възприятие за болестта и съответно да

разработва подходящи програми за проследяване на пациентите след изписването им от болницата.

3. Препоръки към дисертационното изследване.

Към дисертационния труд имам следните препоръки (те са за подобряване на бъдещите научни изследвания на докторанта в засегнатата от него актуална проблематика):

- Желателно е при обзорите на бъдещи изследвания да бъдат включени повече източници от последните години публикувани в реферирани издания и издания с импакт фактор.
- Препоръчвам да се спазва стандарта за представяне на корелационни коефициенти в научен текст.
- Желателно е по-систематично обобщение на приносите от дисертационния труд.

4. Научни и научно-приложни приноси.

Цялостно дисертационният труд дава основание за формулиране на приноси в следните насоки:

1. Направен е задълбочен анализ и обобщение на теоретични модели и емпирични изследвания, отразяващи типичните признаци на бавния коронарен поток, ролята на субективното възприятие за болест и ефектът му върху спазване на предписаното лечение.

2. Проверено е доказателство, че при пациенти с нормални коронарни артерии, болката в гръдния кош не е сърдечна и че тревожните разстройства са основни етиологични фактори в синдрома на гръдната болка при нормални коронарни артерии.

3. Изведена е ролята на психологичното консултиране за подобряване на състоянието на пациентите с бавен коронарен поток или

коронарна оклузия, като са очертани етапи и специалисти, които следва да осъществяват консултирането.

Авторефератът отразява изцяло съдържанието на дисертационния труд. Основните части от дисертационния труд са представени в публикации под формата на статии и доклади от конференции.

5. Заключение

Представената дисертация представлява актуално изследване в значима област на психологическото познание. Приносите са от теоретичен и приложно-практичен характер. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на Научното жури, при успешна защита, да гласуват за присъждането на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление **3.2.Психология** (Социална, организационна и консултативна психология) на **Али Шалаби**.

Варна
13.02.2018г.

Изготвил становището:
Доц. д.пс.н. Иван Александров